

preek, twaalfde zondag van de zomer,
9 september 2012, 10.00 uur, Protestantse Gemeente Wehl.

Deuteronomium 4:1-2 & 9-20; Marcus 8:27-9:1 (Gezang 252)

De wereldsamenleving is soms als een sprookje. Een sprookje over reuzen en dwergen. De reuzen, dat zijn wij. Reuzen met reuzevoetstappen. Maar er zijn ook dwergen met veel kleinere voetstapjes. Samen bewonen wij de planeet Aarde. De reuzen hebben het reuzegoed. De welvaart is hoog. Als er iets kapot is, gooien ze het gewoon weg, net als al die verpakkingsmiddelen: weg ermee! Ze stoken hun huizen lekker warm, maar zorgen er daarmee wel voor dat gas en olie uit de aarde schaars wordt. Ze kunnen zelf één keer met vakantie, wat zeg ik één keer, soms wel drie of vier keer per jaar. Ze vliegen met jumbojets over de wereld. Alles ligt onder handbereik.

Maar de dwergen die leven in krotten en eten van de vuilnisbelt. Er is altijd te weinig, altijd van slechte kwaliteit. Het leven is de hele dag keihard werken of de vuilnisbulten af op zoek naar iets eetbaars. Ze gooien niks weg, want stel je voor dat je het nog ergens voor kunt gebruiken. Op vakantie gaan ze niet. Het is al een kunst om op dezelfde plaats in leven te blijven.

De reuzen hebben reuzenvoeten. De meeste mensen uit het westen leven op grote voet, terwijl anderen maar nauwelijks een voetstap achterlaten. Onderzoek heeft uitgerekend, dat de westerse mens een enorme voetstap achterlaat op deze aarde. Als elk mens zou leven als de westerling, zouden er drie planeten aarde nodig zijn. Vandaar dat men op het idee gekomen is om het beslag dat de mens legt op de aarde en zijn schatten uit te drukken in een ecologische voetafdruk. Die voetafdruk laat zien hoeveel vierkante meter je opeist voor jouw levensstandaard. De voetafdruk van de westerse consument neemt reusachtige proporties aan, die van de arme zuiderling is veel kleiner.

De klimaatcrisis en ook de financiële crisis leren ons, dat voor het overleven van de mensheid en het in gang houden van de economie, het nodig is, dat die voetafdruk van ons wat kleiner wordt. Niet altijd maar meer willen, maar ook eens tevreden zijn. Niet meer op steeds grotere kosten leven van deze aarde, maar proberen te zoeken naar een evenwicht.

Je kunt je de aarde wel willen toeëigenen, maar wat win je ermee, als alles daarmee verloren gaat? Wat is de zin van het leven als jij het goed en luxueus hebt, terwijl mede daardoor anderen moeten creperen en de wereld afstevent op een ecologische ramp?

In de tijd van Mozes kenden ze nog geen klimaatcrisis, wisten ze nog niks van de invloed van mensen op het milieu, maar toen wisten ze wel, dat mensen kunnen leven in harmonie met elkaar of juist tot vernietiging van elkaar....

Er was liefde, vriendschap, er was het verbond met andere volken, maar er was ook haat, uitbuiting, moord en oorlog. Er was de mens die de ander zijn ruimte

gunde, maar er was ook de mens die de ruimte van de ander voor zichzelf wilde hebben, die de ander tot zijn slaaf wilde maken.

En juist Mozes roept in vijf boeken zijn volk op zich te houden aan elementaire regels die ervoor zorgen, dat er geen slavernij meer komt, geen uitbuiting, geen moord en doodslag, maar dat er alle ruimte is voor alle mensen in het nieuwe land.

Ook Mozes was op zijn manier bezig om de voetafdruk van mensen minder groot te maken, zodat er ruimte zou bestaan voor alle mensen. Het eerste zinnetje van de Deuteronomiumlezing valt wat dat betreft al op: "Luister dus Israël naar de wetten en de regels waarin ik u onderwijs en kom ze na. Dàn blijft u in leven en kunt u het land in bezit nemen dat de HEER, de God van uw voorouders, u zal geven."

Dus eerst naar de wetten luisteren en dån pas het land in bezit nemen. Het land bewonen, doe je niet zomaar. Er bestaat niet zomaar een recht om ergens te wonen, ook al is het land van je voorouders geweest of is het je voorouders beloofd. Bij God is er geen bloed en bodemtheorie, maar bij God gaat het erom, dat je gaat staan in de bevrijdende ruimte van de Tora, de regels die ervoor zorgen, dat er ruimte voor jou is, maar ook voor de ander. Jouw voetafdruk mag die van anderen niet in de weg staan. Ieder mag zijn voetstappen achterlaten - niemand zal worden weggejaagd, vermoord, uitgebuit....

En we weten, dat als de wetten van de Tora worden losgelaten, Israël in ballingschap geraakt. Er is geen plaats voor Israël in het beloofde land, als onrecht en geweld het samenleven verzuurt.

Het land is niet van Israël. Het is van Godswege aan Israël gegeven, beloofd om er te leven in gerechtigheid en vrede. En zo kunnen wij ook zeggen, dat dit eigenlijk geldt voor heel de aarde. De aarde is niet ons bezit. We hebben hem te leen. De aarde is ons van Godswege gegeven. We hebben hem gekregen van onze voorouders, maar te leen van onze kinderen, de generaties na ons. De aarde is er om te bewonen, maar niet om haar ons toe te eigenen om er mee te doen wat we maar willen. De aarde is er niet om te vernietigen.

Voor Mozes gaat het erom dat het bewonen van het land en het houden van de Tora hand in hand gaan. En dan gaat het niet allereerst om het bezitten om het bezit, maar om het bewonen samen met anderen. Dan gaat het niet om het beheersen, maar om het delen van de natuurlijke bronnen. Want al deze dingen zijn een gift van Godswege.

De hele aarde, het hele heelal is eigendom van God en wij zijn als mensen bewoners, voorbijgangers. Niets van dit alles heeft het over de mensen te zeggen. Niet de vogels in de lucht, niet de roofdieren in het woud. En ook niet de delfstoffen in de grond: de rijkdom en het goud: de overvloed. Zelfs de zon, de maan en de sterren niet. Mozes waarschuwt ervoor dat niets van de schepping ooit tot god gemaakt kan worden. Want God is niet gelijk aan iets wat we in de schepping zien. En zelfs op de Sinaï, toen Hij zijn verbond met Mozes, met heel

Israël sloot, heeft hij zijn uiterlijk niet getoond. Hij gaat dit alles te boven. Niets van de schepping zal ons tot een god zijn.

Dit verbond brengt Mozes in herinnering. Op dat verbond komt het aan. In dat verbond is de mens niet te klein, maar ook niet te groot. In dat verbond zijn er kansen voor iedereen.

Ook Jezus komt terug op dat verbond. Vandaar dat hij ook profeet genoemd wordt door een aantal mensen. Johannes de Doper, Elia... dat waren profeten die het nog eens durfden zeggen. Geweldig... De geur van het morele gelijk en van de overwinning kun je al ruiken. Ja, wij, Jezus en wij, hebben gelijk... Met Jezus krijgt dat verbond van Mozes weer glans... Hij is de messias!!! De overwinnaar!!!!

Maar Jezus zegt, dat het zover nog lang niet is. En dan spreekt hij over zijn lijden, over zijn sterven en dan pas over zijn opstanding. Hij spreekt niet over winnen, maar verliezen en dwars door het verlies heen komt pas weer ruimte voor iets nieuws....

En dit kan Petrus niet hebben. Petrus, hij staat model voor een ieder van ons, die zijn kracht zoekt in zijn behoud, in zijn ontwikkeling, in zijn eigen geluk. Wat heb je eraan kapot te gaan aan deze wereld? Wat heb je eraan je als een lam te laten slachten?

Maar Jezus zegt: als je mij wilt volgen, verloochen dan je zelf, neem je kruis op en volg mij... Niks geen zelfbehoud, maar als ik je wat waard ben, ga dan met me mee... Neem dan jouw kruis op... Jezus wist, dat als je jezelf alleen in veiligheid stelt, je nooit voor de ander in de bres kunt springen. Als je nooit risico's neemt, blijf je in het isolement van je eigen veiligheid. Als het bezit van je leven alles is, kom je aan zijn zin en aan zijn bestemming niet meer toe.

Jezus zegt: als je je leven wil behouden, zul je het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij en het evangelie, die zal het behouden. En wat heb je eraan als je de hele wereld wint, maar het leven erbij inschiet?

Het is bijzonder, dat Jezus in zijn botsing met Petrus heel duidelijk laat zien, wat zijn missie is. Het gaat hem niet om een wereld die goed wordt, doordat iedereen goed op zichzelf gaat passen. Het gaat hem om een wereld, waarin mensen op zoek gaan naar het goede: de liefde en de solidariteit met anderen en daar ondanks alle tegenstand aan vast blijven houden. Ook al wordt vervolging zijn deel, en ook al zal hij moeten lijden, en zelfs al moet hij sterven, hij wijkt niet af van deze zoektocht naar het goede, de weg van de liefde en de solidariteit.

Vanmorgen hebben we twee gedeeltes uit de bijbel gelezen. Over Mozes die de toegang wijst naar het beloofde land, waar mensen werkelijk in vrede en recht met elkaar samenleven. En het gaat over Jezus die zijn mensen de weg naar het Koninkrijk van God wijst... En we leren vandaag dat de wegen naar het beloofde land en het Koninkrijk wegen zijn, die voorbijgaan aan wat mensen vaak belangrijk vinden: zelfbehoud, status, rijkdom en macht.

Het gaat niet langer meer om veroveren van het land, maar om loslaten en om delen. Het gaat niet langer meer om hebben, maar om zijn. Het gaat niet langer om bezitten, maar om bewonen. Het gaat niet om wat wij goddelijke status geven, maar om God die boven dit alles uitgaat.

Op weg gaan naar het beloofde land, op weg gaan naar het Koninkrijk...dat is voor ons, dat wij onze reuzenvoetstap wat kleiner maken. Die ecologische voetafdruk van ons is nog veel te groot. En ook steekt de armoede van de meerderheid van de wereldbevolking nog schril af tegen onze welvaart. Juist in onze groei en onze verrijking gaan we de weg naar de vernietiging, maar in het minderen, juist in het delen - daar ligt onze toekomst, de toekomst van heel de aarde, heel Gods goede schepping.

Amen.